

Remissyttrande

Datum 2017-01-17

Ert diarienummer Ju2016/07760/L6

Diarienummer RS 2016-06832

Regeringskansliet, Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

ju.16@regeringskansliet.se

Remissvar Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten (SOU 2016:71)

2015 års vallagsutredning har haft i uppdrag att se över hur omval kan genomföras snabbare och att överväga hur skyddet för valhemligheten kan förstärkas. De föreslagna nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018 för att kunna tillämpas vid ordinarie riksdags-, landstings- och kommunfullmäktigeval år 2018.

Nedan följer Västra Götalandsregionens synpunkter.

Röstlängden (utredningens kap. 4.3.2)

Utredarnas bedömning är att det inte bör införas särskilda bestämmelser om röstlängd vid omval.

Västra Götalandsregionens synpunkter

Västra Götalandsregionen instämmer i utredarens förslag.

Förutsättningar för att delta i ett omval för partier och kandidater (utredningens kap. 4.3.3)

Utredarnas förslag är att det införs nya bestämmelser i vallagen som innebär:

- att till ett omval endast de partibeteckningar som deltagit vid det val som omvalet avser och att ett parti inte kan göra en särskild anmälan om deltagande i ett omval (2 kap. 1, 16 och 17 §§),
- att ett partis anmälan av kandidater för ett visst val även gäller i händelse av omval i det valet och att nya kandidater inte kan anmälas till omvalet (2 kap. 9§),
- att ett samtycke till kandidatur i ett val även gäller för omval i det valet och att nya samtycken inte kan lämnas (20 kap. 20§).

Västra Götalandsregionens synpunkter

Västra Götalandsregionen (VGR) delar inte utredarnas förslag om att partiernas valsedlar inte ska kunna förändras mellan ordinarie val och omval. Det bör för partierna vara möjligt att stryka och anmäla nya kandidater till omvalet.

Principen om den fria nomineringsrätten har varit central i det svenska valsystemet. Den är dock numera något begränsad eftersom bestämmelser införts om förhandsanmälan och samtycke till kandidatur. Ytterligare inskränkningar bör inte göras.

Västra Götalandsregionens synpunkter

(VGR) förordar att röstlängden ska justeras efter de nya förhållandena, t.ex. att personer som fyllt 18 år eller flyttat in till kommun/landsting mellan ordinarie valdag och dag för omval, ska få delta i valet. Därmed bör även principen om valbarhet gälla i ett omval. Den som har rätt att rösta bör också ha möjlighet att ställa upp i det val som du har rösträtt till.

Utredarna menar att administrationen kan minskas om samma valsedlar kan användas i ordinarie val som i omval. Med utredarnas förslag innebär det t.ex. att kandidater som flyttat eller avlidit ska kvarstå på valsedeln även i ett omval. VGR anser att administrationen kan förenklas utan att inskränka den fria nomineringsrätten ytterligare eller att tvinga partierna gå till omval med inaktuella valsedlar eller att den demokratiska rättigheten att ställa upp som kandidat i det val man deltar i förhindras.

VGR menar att partierna ska ha möjlighet att justera kandidater på valsedeln genom att stryka icke aktuella kandidater samt att ge möjlighet att tillföra nya personer. Det behöver dock inte innebära att hela processen med samtycke från varje kandidat lämnas in på nytt inför omvalet. De samtycken som är inlämnade inför ordinarie val kan gälla även i omvalet, om inte partierna anmäler något annat.

Tidsfrister vid omval (utredningens kap. 4.3.1)

Enligt utredningen föreslås följande:

En fast tidsfrist om tre månader införs i 1 kap. 3 § vallagen inom vilken omval senast ska hållas.

I 5 kap. 8 § andra stycket vallagen införs en ny bestämmelse som innebär att vid extra val och omval ska röstkortet skickas så att de är väljarna till handa senast tio dagar före valdagen. Bestämmelserna om utlandsröstkort i tredje stycket i samma paragraf ändras så att röstkort vid extra val och omval ska skickas till väljarna så snart det är möjligt sedan det har beslutats när valet ska hållas.

I 4 kap. 23 § vallagen införs en ny bestämmelse som innebär att vid omval ska även de kommuner som valet gäller omfattas av kravet att meddela Valmyndigheten var och när röstning inom kommunen kan ske. Information ska lämnas senast 32 dagar före valdagen.

Västra Götalandsregionens synpunkter

VGR gick till omval 2011. Det var en lång tid av osäkerhet och oklarhet kring politisk ledning och styrning av regionens omfattande verksamhet. Beslut om omval fattades inte förrän i februari och de valadministrativa processerna tillät inte val förrän i mitten av maj 2011, 8 månader efter ordinarie val.

VGR instämmer därmed i utredningens förslag om att omval bör hållas tidigare. I andra länder kan nyval hållas inom sex till åtta veckor från utlysning, det bör inte vara omöjligt att ha det som mål även i Sverige. Dessutom ju kortare tid mellan valtillfällena det är, desto mindre är behov av att rigga en helt ny valorganisation. En fördel för partierna, för väljarna och för den valadministrativa apparaten.

Utredarna föreslår maximalt tre månader efter beslutet om omval. Det kan innebära en onödig tidsutdräkt. Omvalet bör ske i nära anslutning till det ordinarie val. VGR anser att det bör ställas krav på Valprövningsnämnden att skyndsamt sammanträda och pröva överklaganden. Det förutsätter till exempel att processen som bedömer överklaganden måste gå snabbare. Det går att minska de administrativa processerna i alla delar. Det går också att korta tiden för förtidsröstning. VGR anser att omval bör ske maximalt fyra månader efter ordinarie val.

Handläggning vid överklaganden m.m. (utredningens kap. 4.3.5)

Utredarna föreslår att vissa bestämmelser i vallagen när det gäller handläggningen av överklaganden av beslut för fastställandet av utgången av ett val ändras:

- resultatet av riksdagsval och val till Europaparlamentet tillkännages genom att protokollet läggs fram för granskning hos Valmyndigheten. På samma sätt ska det tillkännages när nya ledamöter och ersättare utsetts (14 kap. 25 §)
- ett överklagande av beslut att fastställa utgången av ett val ska ges in till Valprövningsnämnden (15 kap. 5-7 §§).
- Överklagande av val ska tillkännages genom att de anslås hos Valprövningsnämnden. Den uttryckliga rätten för envar att yttra sig över överklagandena tas bort (15 kap. 8 §).
- Övriga fall av överklaganden ges in till beslutsmyndigheten och myndigheten ska skyndsamt yttra sig i samband med att överklagandena lämnas till Valprövningsnämnden (15 kap. 9 §).”

Västra Götalandsregionens synpunkter

VGR instämmer i utredningens förslag med tillägget att det bör ställas krav på Valprövningsnämnden att skyndsamt sammanträda och pröva överklaganden.

Andra frågor vid omval (utredningens kap. 4.3.6)

Utredaren föreslår att bestämmelserna i 15 kap. 13 § fjärde stycket vallagen ändras så att ett omval till kommunfullmäktige endast avser det antal fasta mandat och utjämningsmandat som tilldelades den eller de valkretsar som är berörda av det upphävda valet.

I bestämmelserna i 14 kap. 22 och 23 §§ vallagen om utseende av ytterligare ersättare i vissa fall görs tillämpliga även i de fall en ersättare har blivit invald i en valkrets där omval sker.

Västra Götalandsregionens synpunkter

Västra Götalandsregionen instämmer i utredarens förslag.

Förstärkt skydd för valhemligheten (utredningens kap. 5.3)

Utredaren föreslår att bestämmelserna i 8 kap. 2 § vallagen om hur valsedlar tillhandahålls väljarna ändras så att valsedlarna genom valnämndens försorg placeras innanför valskärmen.

Västra Götalandsregionens synpunkter

VGR instämmer i utredarnas förslag om att valhemligheten bör förstärkas genom att valsedlarna placeras på ett sådant sätt att det ska vara möjligt att i lugn och ro förse sig med valsedlar.

VGR delar däremot inte utredarnas förslag om att valsedlarna ska tillhandahållas innanför valskärmarna. Det kommer att innebära ett utökat krav på kontroll i valbåsen att valsedlar inte försvinner eller göms undan. Enligt vallagen (8 kap 2§) ”skall det ordnas en lämplig plats där valsedlar kan läggas ut. Om detta inte är möjligt får en sådan plats i stället ordnas inne i lokalen.” Det finns alltså möjlighet att placera valsedlar inne i vallokalen om det är enda platsen för att säkra valhemligheten.

VGR anser att det är bättre att ställa krav på att valförrättarna och ansvariga på plats ser till att det finns en lämplig plats där väljarna i lugn och ro kan förse sig med valsedlar utan att valhemligheten röjs. VGR tror att valproceduren kommer att genomföras helt elektroniskt framöver. Därmed kommer behovet av tryckta valsedlar att försvinna.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör